

Lærerark

Om undervisningen i Tivoli:

Undervisningen i Tivoli varer 90 min. og som udgangspunkt, vil der være en afklaring af emne og gennemgang af relevant teori i undervisningslokalet i ca. ½ time. Dernæst skal eleverne i grupper ud til en location i Tivoli, hvor de skal arbejde med en gyserfortælling i ca. 40 min. Til slut er der opsamling i klassen, hvor gruppernes historier fortælles, og forløbet rundes af. Forløbet har fokus på genrens virkemidler og eleverne kommer til især at arbejde med mundtlig formidling.

Hvis du og klassen ønsker at arbejde videre med fortællingen eller skrive nye gysere med udgangspunkt i Tivoli, vil det være muligt at få dem lagt på Tivolis hjemmeside. De færdige historier skal i så fald sendes til: chho@tivoli.dk

Forløbet kan stå alene, bruges i sammenhæng med en eller flere af nedenstående opgaver eller i forbindelse med et længerevarende undervisningsforløb om gysergenren. Opgaverne kan enten laves før eller efter forløbet i Tivoli, da det både kan bruges som en motiverende start eller som en spændende afslutning.

Opgaverne er egnet til undervisning i faget dansk.

De følgende sider er både elevark til udprint og/eller forslag til øvelser/opgaver, der kan laves enten individuelt, i grupper eller på klassen. Derudover er der også litteraturforslag til nogle af opgaverne. Det er tænkt som et katalog af opgaver og forslag, hvor du som lærer vælger det, der er egnet til lige netop din klasse.

Introduktion til gysergenren kan enten laves som en fælles eller gruppevis brainstorm. Stikord noteres på tavlen og i elevernes hæfter, eller eleverne kan i grupper lave øvelsen: *Hvad får dig til at gyse?* Dette slutes af med en opsamling på klassen.

Lav brainstorm – evt. ud fra flg. spørgsmål:

- Hvilke gysertekster kender I?
- Hvorfor tilhører de gysergenren?
- Hvad er det, der kendetegner gysergenren?

Hvad får dig til at gyse?

- Hurtigskrivningsøvelse

Hvad skal du bruge?

- To stykker papir eller et par ledige sider i dit hæfte
- Blyant eller kuglepen

Sådan gør du (individuel):

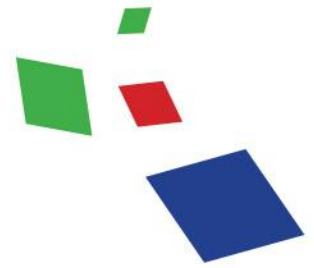
Du skal nu skrive uafbrudt i 5 minutter, om det du kommer til at tænke på, når du hører ordet:

Gys eller gyser

Gruppevis:

- I skal nu drøfte, hvad der får jer til at gyse. Kan I se nogle fællestræk?
- Sortér det I gyser over ud fra, om det er oplevelser, I selv har været ude for, noget I har hørt eller læst om, om det er noget, I har set på film eller andet.
- Kan I, ud fra de oplevelser I har drøftet, sige noget om hvad der er det, der kendetegner "et godt gys"?
- Er det nogle af de samme ting, der kendetegner gysergenren?

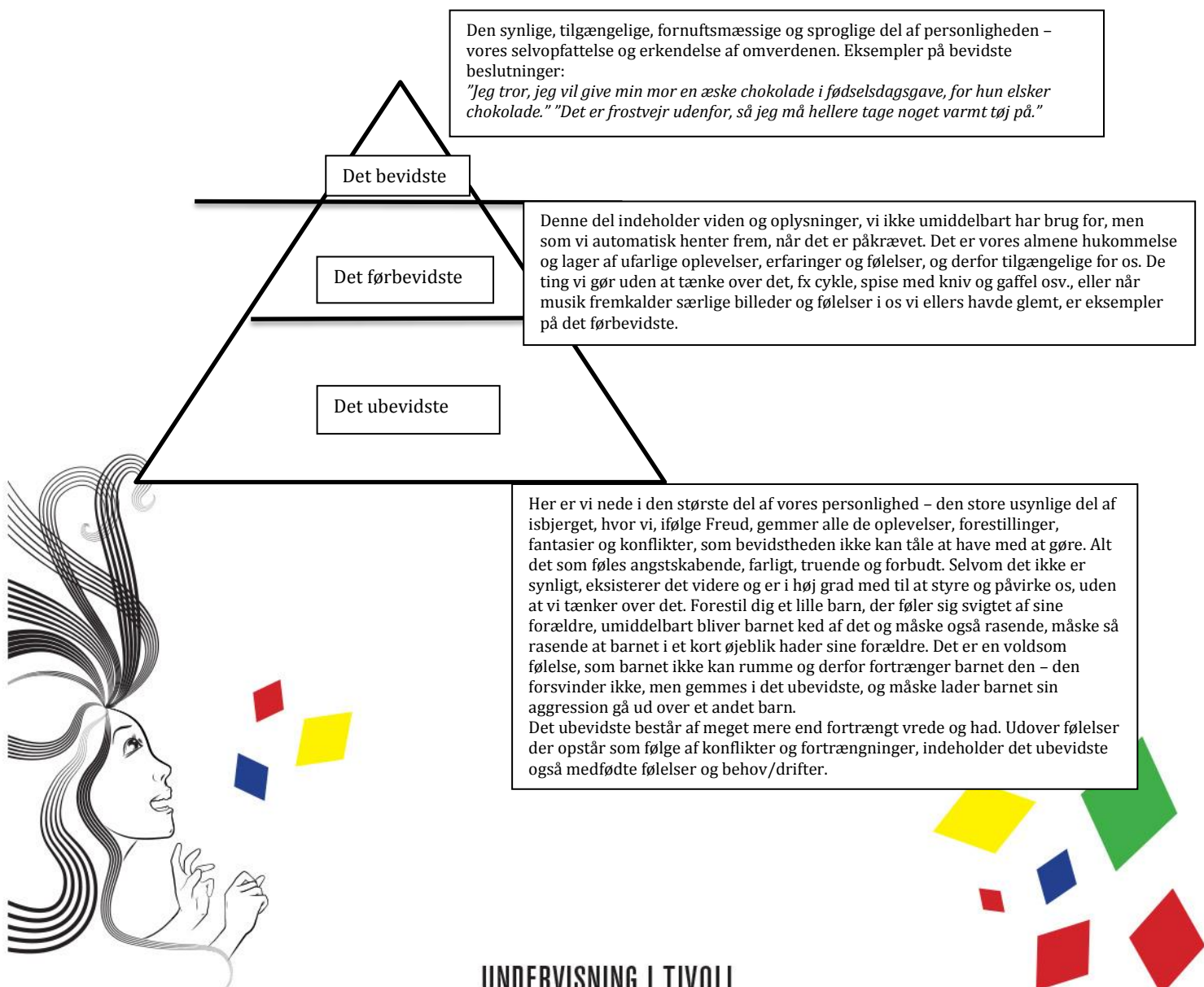

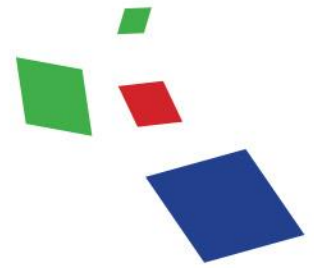
Gysets psykologi

Grundlæggende handler al litteratur om, hvad vi mennesker oplever, føler, tænker og gør – så det gør gyselitteratur selvfølgelig også. Derfor får du nu en meget kort og forenklet indføring i nogle begreber, der er særligt nyttige i forhold til "GYSET".

Lægen og psykoanalytikeren Sigmund Freud (1856-1939) påviste for ca. 100 år siden at vi udover at rumme det, vi er bevidste om, rummer en langt større del, vi ikke kender, en del vi er ubevidste om. Ind imellem disse to dele af vores personlighed, mener han også, at vi rummer noget, han kalder det førbevidste.

Freuds model over det bevidste og ubevidste ses herunder (den er ofte sammenlignet med et isbjerg, da kun toppen af isbjerget – ca. 10%, kan ses klart og tydeligt):

ELEVARK 2b

Opgaver om det bevidste, det førbevidste og det ubevidste

Opgave 1

Kom med eksempler på bevidste beslutninger, du dagligt tager.

Opgave 2

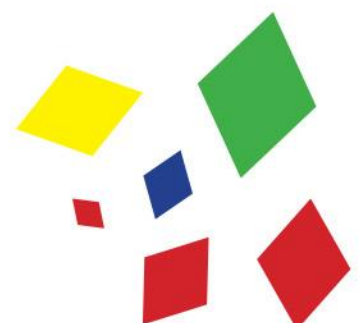
- Hvilke ting foretager du dig hver dag uden, at du tænker nærmere over det?
- Prøv fx at høre noget musik, du var helt vild med for 1 eller 2 år siden. Hvilke billeder, stemninger og tanker fremkalder det i dig?
- Nævn hurtigt titlerne på 3 gyserfilm- eller romaner.

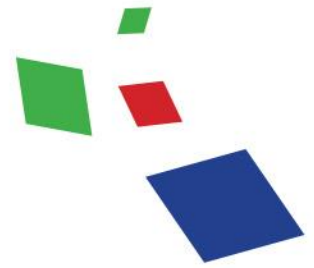
Opgave 3

- Kan du komme i tanke om en situation, hvor du blev alt for vred i forhold til situationen? Overvej hvorfor du overreagerede og blev så vred.
- Er der personer, situationer eller ting, du enten føler dig tiltrukket af, eller som du hader, uden at du egentlig ved hvorfor?
- Tænk på noget du elsker at læse om igen og igen, Tv-udsendelser eller film, du absolut må se, eller computerspil, der gang på gang opsluger dig i timevis. Hvad er det egentlig i indholdet, der tiltrækker dig, og hvilke behov og ønsker kunne eventuelt knytte sig til disse følelser?

Opgave 4

- Hvorfor tror du egentlig at så mange af os frivilligt søger gyset i film og bøger?
- Kan du komme i tanke om andre situationer, hvor vi frivilligt opsøger, det at blive bange?

Psykologiske modstillinger i gys

Mange gyserhistorier handler om ting, der sker under den pæne overflade, bag det synlige. Bag facaden – både hos det enkelte menneske, i familien eller i samfundet – gemmer der sig noget andet. Dette ”noget” er **ikke** pænt, ordentligt og forståeligt. Det er noget, der får os til at gys – får os til at føle, at der er noget helt, helt galt.

Meget gyselitteratur viser altså noget om modsætningerne mellem det bevidste og det ubevidste.

Psykologiske modstillinger:

Det bevidste i gyset <i>- det vi oplever som:</i>	Det ubevidste i gyset <i>- det vi oplever som:</i>
Kendt og forståeligt	Ukendt og uforståeligt
Normalt, naturligt	Unormalt, unaturligt og afvigende
Acceptabel seksualitet og aggression	Uacceptabel seksualitet og aggression
Det moralske	Det umoralske
Det anstændige	Det obscøne
Acceptable idealer, normer, dyder, regler og love	Anarki og kaos
Kultur	Natur
Det menneskelige(mennesket)	Det umenneskelige(umennesket, monsteret og dyret)
Lys	Usynligt
Dag	Nat
Død	Død

Opgave 1

Nævn nogle gysere(både film og bøger), der handler om disse psykologiske modstillinger – fortæl kort hvilke modstillinger, du synes, der er i fokus og hvorfor.

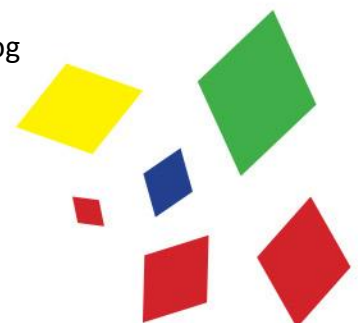
Opgave 2

Kender du andre genrer, der inddrager lignende modsætninger? Kan du finde andre lighedspunkter?

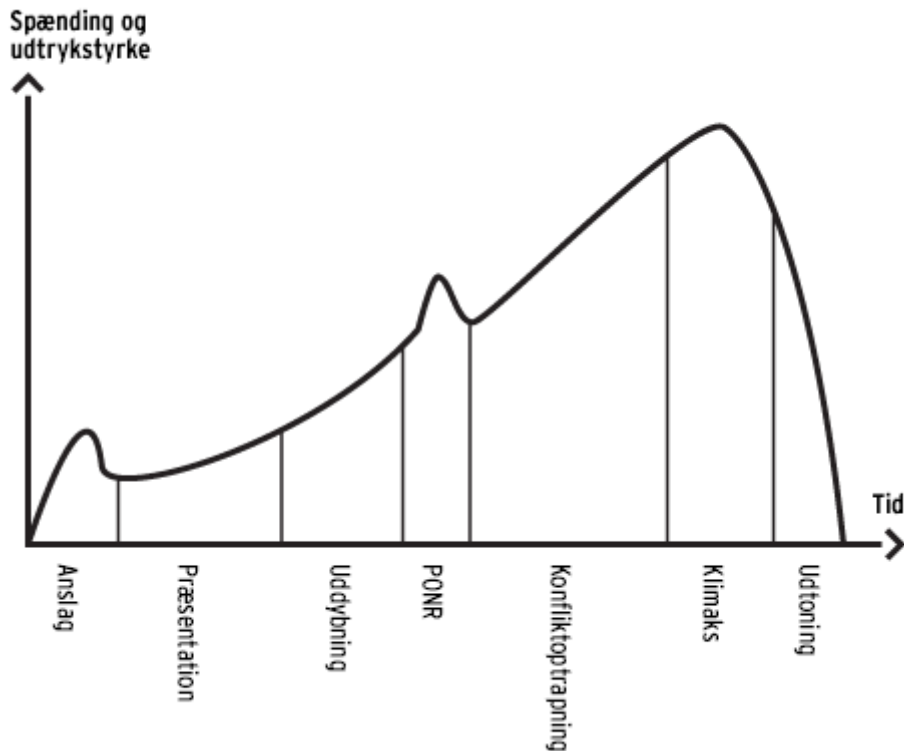
Opgave 3

Læs novellen

Hvordan bruges modsætningerne mellem bevidste og ubevidste i fortællingen?

Berettermodellen

Berettermodellen er en model over den klassiske opbygning af en historie. Den består af *anslag*, *præsentation*, *uddybning*, *point of no return*, *konfliktoptrapping*, *klimaks* og *udtoning*.

Den lille berettermodel, som er *anslag*, *point of no return*, *klimaks* og *udtoning* kan med fordel bruges til kortere historier som for eksempel noveller.

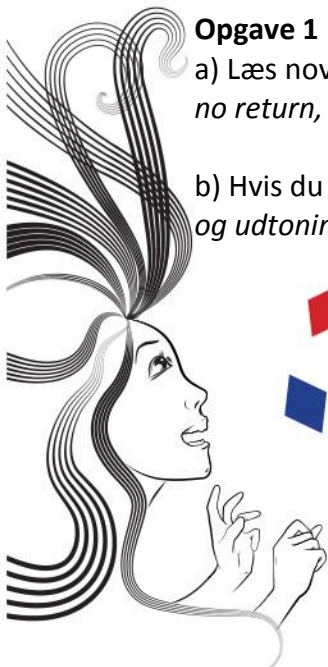
Berettermodellen kan også bruges i forbindelse med filmanalyse

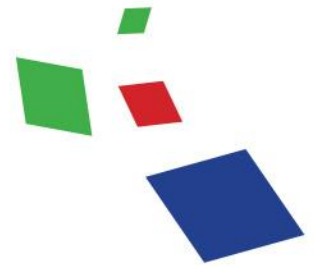
Opgave 1

a) Læs novellen og prøv at inddele den i *anslag*, *præsentation*, *uddybning*, *point of no return*, *konfliktoptrapping*, *klimaks* og *udtoning*.

b) Hvis du skulle bruge den lille berettermodel (*anslag*, *point of no return*, *klimaks* og *udtoning*), hvor ville du så dele den?

c) Er I alle enige i opdelingen? Drøft hvorfor jeres inddelinger er forskellige. Drøft hvordan fx *point of no return* kan defineres. Og hvad med de andre dele?

Forslag til det videre arbejde

Lærerark

Efter besøget i Tivoli

Arbejd videre med klassens historie.

Tips til det videre arbejde:

- Lav grundige personkarakteristikker af hovedpersonerne
- Arbejd med de forskellige locations og sørg for at få dem bundet godt sammen ved at lave personernes rute rundt i Tivoli.
- Arbejd med personernes tanker og følelser på deres vej rundt i Tivoli
- Arbejd med beskrivelserne af Tivoli

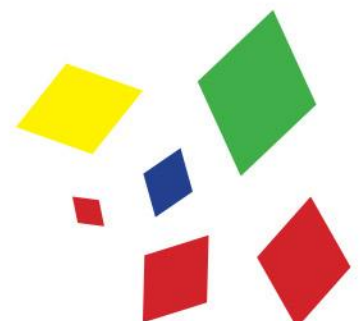
Klassen skal arbejde videre med historien, så den til sidst fremstår som en helstøbt gysernovelle. Når den er klar til "udgivelse" sendes den til Tivoli(se første ark), hvorefter den lægges på hjemmesiden.

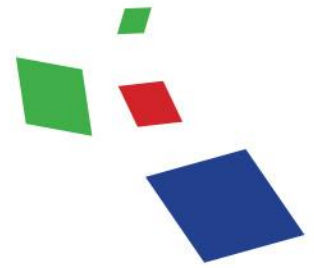
Klassen laver en gyserantologi

Lav jeres egen gyserantologi - brug: skriv en gyser s.60 Vild med dansk(men lad dem selv komme frem med elementerne. Evt. ved brainstorm.

Gyserkortfilm

Kan det eleverne har lært overføres til filmgenren? Lad dem lave små korte gysere(3-5 min.), hvor de bruger deres smartphones eller tablets til at optage på. Lad dem vælge nogle fokuspunkter: Surprise/suspense, farvesymbolik, kameravinkel, lydeffekter eller andet.

Lærerark

Forslag til litteratur

Elevark 2 (Gysets psykologi): *Hjertet, der røbede* af Edgar Allan Poe, fra novellesamlingen *Hemmelighedsfulde Fortællinger* eller *Bøddel* af Kenneth Bøgh Andersen, fra novellesamlingen *Horror.dk*

Elevark 3 (Berettermodellen): *Delilas lokker* af Teddy Vork eller *Cornelia* af Michael Kamp fra novellesamlingen *Horror.dk*

For yderligere inspiration til arbejdet med gysergenren se også:

- *Gys, splat og Freud* af Ebbe Krogh og Finn Lykke Schmidt
- *Horror.dk* – 12 danske noveller, redigeret af Mathias Clasen. Til bogen er tilknyttet hjemmesiden www.horror.dk, hvor man kan hente lidt inspiration til arbejdet med novellerne, samt finde nyttige links.
- *Vild med Dansk 7* af Lise Ammitzbøl, Dorte Olsen og Henrik Poulsen
- *Højt hår* af Ebbe Krogh og Finn Lykke Schmidt
- <http://hitchcock.bitis.dk/> – hvis I har interesse i at arbejde med Hitchcock. Der står lidt om Hitchcock, hans film, de filmiske virkemidler han benyttede sig af, og der er et overblik over alle hans film.

Inspiration til opgaver og tekst er bl.a. fundet i *Vild med dansk 7* og *Højt hår*.

